

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«29» *серпня* 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН**

рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

галузь знань - 08 Право

спеціальність - 081 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - за вибором

факультет - юридичний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

28 серпня 2024 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Гужва А.М., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 27 червня 2024 року, № 14

Завідувач кафедри

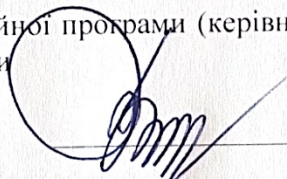
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньої професійної програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

Гарант освітньої професійної програми (керівник проєктної групи) «Право» третього (освітньо-наукового) рівня освіти

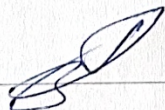

Тетяна КАГАНОВСЬКА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2024 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Договірне регулювання суспільних відносин» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії у галузі права за третім (освітньо-науковим) рівнем зі спеціальності 081 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є досягнення всебічного глибокого розуміння та засвоєння студентами сутності та природи договірного регулювання суспільних відносин, норм та принципів регулювання договірних відносин в сучасних умовах інтеграції національного законодавства із законодавством Європейського Союзу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних та предметних (професійних) компетентностей.

(ЗК-2) здатність вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, уміння набувати нові знання, використовуючи сучасні інформаційно-освітні технології;

(ЗК-3) уміння мислити евристично, самостійно; здатність до гіпотетичного та інноваційного мислення, генерування нових ідей;

(ЗК-4) вміння працювати з інформацією та фактичним матеріалом для вирішення проблеми дослідження; формувати теоретичні та інформаційні бази наукового дослідження;

(ЗК-5) уміння оперувати концептуальними знаннями щодо проведення науково-дослідної роботи; уміння використовувати сучасні наукові методи, як теоретичні, так і емпіричні, виходячи із завдань конкретного дослідження;

(ЗК-6) уміння комбінувати відомі методи та способи рішення; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; аналізувати та порівнювати результати дослідження з попередніми досягненнями дослідників з обраної теми;

(ЗК-9) уміння вести наукову дискусію та спір, відстоювати власні погляди в максимально ефективній, переконливій, коректній і тактовній формі, інтелектуальна чесність і вміння працювати з критикою;

(ФК-4.1.) здатність до формування висновків наукових досліджень цивільно-правових інститутів та явищ та висвітленні їх при викладанні дисциплін цивільноправового спрямування;

(ФК-4.2.) здатність самостійного аналізу практики застосування нормативно-правових актів для виявлення проблем правового регулювання цивільно-правових, сімейних, міжнародно-правових відносин та надання рекомендацій щодо їх вирішення

(ФК-4.4.) систематизувати та узагальнювати знання з проблемних питань цивільного процесу на основі яких формулювати пропозиції щодо вдосконалення форм та засобів цивільно-правової охорони та захисту прав та інтересів учасників правовідносин приватноправової сфери.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й

Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
16 год.	6 год.
Практичні, семінарські	
16 год.	4 год.
Лабораторні	
Самостійна робота, у тому числі	
118 год.	140 год.
Індивідуальні завдання	

1.6. За результатами засвоєння курсу студент повинен досягти таких результатів:

ПРН 1. Демонструвати системний науковий світогляд, навчання уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань;

ПРН 2. Знати систему національного права, методи і зміст правового регулювання у різних галузях національного права;

ПРН 3. Узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології;

ПРН 4. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, готувати наукові тексти та доповіді, здійснювати публічну апробацію результатів досліджень як державною так і іноземними мовами, демонструвати усну та письмову комунікацію;

ПРН 5. Знати основні юридичні школи, що склалися у відповідній сфері правових досліджень;

ПРН 13. Опрацьовувати, аналізувати і синтезувати великі обсяги даних;

ПРН 14. Застосовувати свої професійні навички дослідження в неакадемічному середовищі;

ПРН 15. Оперувати концептуальними знаннями щодо проведення науково-дослідної роботи;

ПРН 16. Продувати оригінальні, придатні до публікування у фахових виданнях наукові розробки у галузі права, демонструвати самостійне мислення, достатнє для обрання теми і відповідних методів дослідження;

ПРН 17. Коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначати актуальність та новизну наукової роботи;

ПРН 18. Відбирати, порівнювати, співставляти необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань;

ПРН 19. Демонструвати ефективне освоєння відповідних методик і технологій, необхідних для досліджень у правовій сфері, таких як функціоналізм, критицизм, компаративістика тощо;

ПРН 20. Правильно інтерпретувати нові факти, що з'являються у відповідній галузі юридичної науки і практики;

ПРН 21. Самостійно обирати і застосовувати методи юридичної науки та алгоритм діяльності у практичних ситуаціях згідно з правовими стандартами у відповідній сфері;

ПРН 22. Представляти підсумки проведеної роботи у вигляді звітів, тез і доповідей на конференціях, статей, оформлених у відповідності з існуючими вимогами; реалізовувати

наукову комунікацію у письмовій та усній формах;

ПРН 23. Застосовувати наукові розробки, наукову, педагогічну, навчально-методичну практику на заняттях з юридичних дисциплін; ефективно застосовувати методи, засоби, прийоми педагогічного впливу, методики виховання і викладання юридичних дисциплін;

ПРН 24. Визначати цілі, зміст, принципи, способи правового регулювання у відповідній сфері;

ПРН 31. Виконання наукових досліджень з правової тематики;

ПРН 33. Формулювання і вирішення завдань, які виникають під час науково-дослідницької і науково-педагогічної діяльності, що потребують поглиблених професійних знань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи договірного регулювання суспільних відносин

Тема 1. Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин

Поняття та сутність інтересу. Інтерес і суб'єктивне право. Види інтересу: суспільний інтерес, державний інтерес, корпоративний інтерес, індивідуальний інтерес, законний інтерес. Інтерес як основний фактор формування договірного регулювання у суспільстві. Законодавство як основа закріплення інтересів.

Форми договірного регулювання як відображення сформованого інтересу. Поняття та види інтересу. Інтерес та правова сфера. Суспільний інтерес і правове регулювання відносин. Специфіка інтересів окремих частин суспільства.

Суспільство у врегулюванні відносин. Поняття та ознаки суспільного та соціального регулювання відносин. Нормативне та індивідуальне регулювання.

Держава у регулюванні відносин. Державний інтерес і державно-правове регулювання відносин. Специфіка інтересів в сфері державного управління. Роль держави та її функції у процесі регулювання відносин.

Поняття та структура договірного регулювання відносин. Поняття договірного регулювання відносин. Ознаки договірного регулювання відносин. Забезпеченість дієвості договірного регулювання. Місце договірного регулювання в механізмі правового регулювання відносин. Договірне регулювання приватних та публічних відносин: державна допустимість та суспільна необхідність. Договір як елемент механізму правового регулювання. Сила договірного регулювання та фактори, які впливають на неї.

Співвідношення правового та договірного регулювання відносин.

Тема 2. Теоретичні основи договірного регулювання відносин

Мета та завдання договірного регулювання відносин. Види та фактори легітимації відносин. Легітимація та легалізація. Функції договірного регулювання відносин. Соціальні рівні функціонування договірного регулювання. Залагодження конфлікту. Співвіднесення інтересів.

Межі договірного регулювання відносин. Поняття меж та обмеження в правовому регулюванні. Фактори впливу на встановлення правових обмежень в договірному регулюванні. Обмеження договірного регулювання за територією і часом. Межі договірного регулювання відповідно до предмету галузі права. Законність та обґрунтованість обмеження правового та договірного регулювання відносин. Поняття та природа правових обмежень. Роль меж та обмежень в договірному регулюванні. Види обмежень в правовому та договірному регулюванні. Суб'єктивні обмеження договірного регулювання відносин.

Загальні та спеціальні принципи договірного регулювання. Принцип верховенства права в договірному регулюванні. Принципи справедливості, розумності, добросовісності в договірному регулюванні. Спеціальні принципи договірного регулювання: свободи договору, визначеності результату, співробітництва.

Розділ 2. Окремі питання форм договірної регулювання

Тема 3. Характеристика форми договірної регулювання відносин

Поняття та суть форм договірної регулювання відносин. Поняття та сутність форми відносин. Види форм регулювання відносин. Форми не договірної регулювання відносин. Форми договірної регулювання відносин. Поняття та сутність форми договірної регулювання відносин. Види відносин, що можуть бути врегульовані в договірних формах. Правові форми договірної регулювання відносин.

Класифікація форм договірної регулювання відносин. Законодавчо регламентовані та нерегламентовані. Матеріальні та процесуальні. Альтернативні та безальтернативні. Односторонньо ініційовані та ініційовані декількома учасниками. Договір. Домовленість. Угода. Контракт. Пакт. Протокол. Конвенція. Меморандум. Погодження, узгодження, згода.

Поняття засобу регулювання та правового регулювання. Ознаки засобу правового регулювання. Види засобів правового регулювання. Поняття та характеристика засобів договірної регулювання відносин. Норма договору (договірна норма) як основний засіб договірної регулювання відносин. Поняття, суть та ознаки договірної норми як засобу договірної регулювання.

Тема 4. Суб'єкти договірної регулювання відносин

Поняття та правова природа суб'єкта права. Суб'єкт правового та договірної регулювання. Держава, як суб'єкт договірної регулювання. Правосуб'єктність держави як суб'єкта договірної регулювання. Державні органи, органи місцевого самоврядування, як суб'єкт договірної регулювання.

Юридичні особи, як суб'єкт договірної регулювання. Правосуб'єктність юридичної особи: поняття, сутність, елементи. Поняття, ознаки, види юридичних осіб. Здатність до договірної регулювання юридичної особи.

Фізичні особи як суб'єкти договірної регулювання відносин. Здатність до договірної регулювання відносин фізичної особи. Сутність та зміст здатності до договірної регулювання фізичної особи підприємця. Сфери договірної регулювання відносин між фізичними особами.

Тема 5. Особливості договірної регулювання в приватному праві

Концептуальні підходи та поняття договору в приватній сфері. Мета та функції договору в приватній сфері.

Принципи договірної регулювання приватної сфери: рівність сторін, вільне волевиявлення, заборона зловживання правом.

Особливості використання договірної регулювання в окремих приватно-правових галузях права. Предмет та об'єкт приватно-правового договору. Форма та зміст договорів.

Порядок укладення, зміни припинення договорів. Підстави розірвання та відповідальності.

Наслідки незаконності чи невідповідності законодавчому регулюванню.

Законодавче забезпечення договірної регулювання відносин в приватній сфері.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
л		с	лаб	інд.	с.р.	л		с	лаб	ін.	с.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні основи договірної регулювання суспільних відносин												

Тема 1. Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин	26	2	2			22	32	2	2			28
Тема 2. Теоретичні основи договірної регулювання відносин	28	2	2			24	30	2				28
Разом за розділом 1	54	4	4			46	62	4	2			56
Розділ 2. Окремі питання форм договірної регулювання												
Тема 3. Характеристика форми договірної регулювання відносин	32	4	4			24	32	2	2			28
Тема 4. Суб'єкти договірної регулювання відносин	32	4	4			24	28					28
Тема 5. Особливості договірної регулювання в приватному праві	32	4	4			24	28					28
Разом за розділом 2	96	12	12			72	88	2	2			84
Усього годин	150	16	16			118	150	6	4			140

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин	2 (2)
2.	Теоретичні основи договірної регулювання відносин	2
3.	Характеристика форми договірної регулювання відносин	4 (2)
4.	Суб'єкти договірної регулювання відносин	4
5.	Особливості договірної регулювання в окремих сферах приватноправових відносин	4
	Разом	16 (4)

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Договірне регулювання у системі правового регулювання відносин (опрацювання додаткової літератури за темою)	22 (28)
2.	Теоретичні основи договірної регулювання відносин (опрацювання додаткової літератури за темою)	24 (28)
3.	Характеристика форми договірної регулювання відносин (опрацювання додаткової літератури за темою)	24 (28)
4.	Суб'єкти договірної регулювання відносин (опрацювання додаткової літератури за темою)	24 (28)
5.	Особливості договірної регулювання в окремих сферах приватноправових відносин (опрацювання додаткової літератури за темою)	24 (28)
	Разом	118 (140)

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться в форматі екзамену.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Інтерес як основний фактор формування договірного регулювання у суспільстві.
2. Форми договірного регулювання як відображення сформованого інтересу.
3. Суспільний інтерес і правове регулювання відносин. Специфіка інтересів окремих частин суспільства.
4. Державний інтерес і державно-правове регулювання відносин. Специфіка інтересів в сфері державного управління. Роль держави та її функції у процесі регулювання відносин.
5. Поняття та структура договірного регулювання відносин.
6. Поняття договірного регулювання відносин. Ознаки договірного регулювання відносин.
7. Забезпеченість дієвості договірного регулювання. Місце договірного регулювання в механізмі правового регулювання відносин.
8. Договірне регулювання приватних та публічних відносин: державна допустимість та суспільна необхідність.
9. Договір як елемент механізму правового регулювання. Сила договірного регулювання та фактори, які впливають на неї.
10. Співвідношення правового та договірного регулювання відносин.
11. Мета та завдання договірного регулювання відносин.
12. Види та фактори легітимації відносин. Легітимація та легалізація.
13. Функції договірного регулювання відносин.
14. Соціальні рівні функціонування договірного регулювання. Залагодження конфлікту. Співвіднесення інтересів.
15. Межі договірного регулювання відносин
16. Поняття меж та обмеження в правовому регулюванні. Фактори впливу на встановлення правових обмежень в договірному регулюванні.
17. Обмеження договірного регулювання за територією і часом.

18. Межі договірного регулювання відповідно до предмету галузі права. Законність та обґрунтованість обмеження правового та договірного регулювання відносин.
19. Роль меж та обмежень в договірному регулюванні. Види обмежень в правовому та договірному регулюванні.
20. Суб'єктивні обмеження договірного регулювання відносин.
21. Загальні та спеціальні принципи договірного регулювання. Принцип верховенства права в договірному регулюванні.
22. Принципи справедливості, розумності, добросовісності в договірному регулюванні. Спеціальні принципи договірного регулювання: свободи договору, визначеності результату, співробітництва.
23. Поняття та суть форм договірного регулювання відносин.
24. Форми недоговірного регулювання відносин.
25. Форми договірного регулювання відносин. Поняття та сутність форми договірного регулювання відносин.
26. Види відносин, що можуть бути врегулювані в договірних формах. Правові форми договірного регулювання відносин.
27. Класифікація форм договірного регулювання відносин. Законодавчо регламентовані та нерегламентовані. Матеріальні та процесуальні. Альтернативні та безальтернативні. Односторонньо ініційовані та ініційовані декількома учасниками.
28. Договір. Домовленість. Угода. Контракт. Пакт. Протокол. Конвенція. Меморандум. Погодження, узгодження, згода.
29. Поняття та характеристика засобів договірного регулювання відносин. Норма договору (договірна норма) як основний засіб договірного регулювання відносин.
30. Поняття, суть та ознаки договірної норми як засобу договірного регулювання.
31. Суб'єкт правового та договірного регулювання. Держава, як суб'єкт договірного регулювання. Правосуб'єктність держави як суб'єкта договірного регулювання. Державні органи, органи місцевого самоврядування, як суб'єкт договірного регулювання.
32. Юридичні особи, як суб'єкт договірного регулювання. Правосуб'єктність юридичної особи: поняття, сутність, елементи Поняття, ознаки, види юридичних осіб. Здатність до договірного регулювання юридичної особи.
33. Фізичні особи як суб'єкти договірного регулювання відносин. Здатність до договірного регулювання відносин фізичної особи.
34. Сутність та зміст здатності до договірного регулювання фізичної особи підприємця. Сфери договірного регулювання відносин між фізичними особами.
35. Концептуальні підходи та поняття договору в приватній сфері. Мета та функції договору в приватній сфері.
36. Принципи договірного регулювання приватної сфери: рівність сторін, вільне волевиявлення, заборона зловживання правом.
37. Особливості використання договірного регулювання в окремих приватноправових галузях права. Предмет та об'єкт приватноправового договору. Форма та зміст договорів.
38. Порядок укладення, зміни припинення договорів. Підстави розірвання та відповідальності.
39. Наслідки незаконності чи невідповідності законодавчому регулюванню.
40. Законодавче забезпечення договірного регулювання відносин в приватній сфері.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1-T5				
$\sum 40$	20	60	40	100

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при

чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної та екзаменаційної роботи

Контрольні та екзаменаційні роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, екзаменаційна робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має варіанти відповідей, тільки один з яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Мічурін Є.О. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. Вид. 6-те, перероб. Харків : Право, 2022. 250 с..

2. Дзера О.В. Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків / О. В. Дзера. Київ: Алерта, 2023. 572 с.

3. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 266 с.

4. Беляневич, О.А. Господарське договірне право України (теоритичні аспекти): монографія. К. Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

5. Завальна Ж.В., Маркова О.О. Договірне регулювання відносин: навчальний посібник. Суми : Поліграф, 2014. 260 с.

6. Мілаш В.С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов: монографія. Х.: Вапнярчук, 2007. 440 с.

7. Пархоменко Н.М. Договір в системі форм права України: Монографія. К.: Вид. дім «Юридична книга», 2000. 184 с.

8. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: Монографія. К.: Правова єдність, 2009. 304 с.
9. Цивільне право України: академічний курс. Підручник у 2 т. / за заг. ред. Я.М. Шевченко. Т.2. Спеціальна частина. К.: Ін Юре, 2008. 520 с.

Допоміжна література

1. Беляневич О. А. Державні контракти: історія і сучасність. *Вісник господарського судочинства*. 2003. № 2. С. 120-136.
1. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців ХІХ-початку ХХ століття. К.: Арістей, 2006. 559 с.
2. Завальна Ж.В. Договірні форми узгодження інтересів. *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 10. С. 35-38.
3. Завальна Ж.В. Коаліційна угода в системі договірних форм. *Юридична Україна*. 2008. № 1. С. 10-15.
4. Притика Ю.Д. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Спец випуск*. 2005. С. 510-515.
5. Дзера О.В. Загальні положення про правочини. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2008. С. 14.
6. Олюха В.Г. Цивільно-правовий договір: поняття, функції та система: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2003.
7. Шимон С. Поняття і юридичне значення «домовленості» як волевиявлення суб'єктів цивільного права. *Юридична Україна*. 2009. № 9. С. 44-49.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: <http://irbisnbuv.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>
3. Офіційний вісник України: <http://ovu.com.ua/>
4. Юридичний журнал «Форум права»: www.irbis-nbuv.gov.ua
5. Юридичний журнал «Право України»: <http://pravoua.com.ua/>
6. Юридичний журнал «Юстиніан»: <http://www.justinian.com.ua/>
7. Електронне наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал» <http://www.lsej.org.ua/>
8. The principles of european contract law: <http://www.jus.uio.no>
9. European Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group): <http://www.acquis-group.jura.uni-osnabrueck.de>
10. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law // Draft Common Frame of Reference (DCFR): http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en
11. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (UNIDROIT) <http://zakon2.rada.gov.ua>